

Vladimír Koubenec

Nejlepší je,
když dobré
je lepší
než lepší

COSMOPOLIS

Vladimír Koubenec

Nejlepší je,
když dobré
je lepší
než lepší

VLADIMÍR KOUBENEC

NEJLEPŠÍ JE,
KDYŽ DOBRÉ JE LEPŠÍ
NEŽ LEPŠÍ

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

NEJLEPŠÍ JE, KDYŽ DOBRÉ JE LEPŠÍ NEŽ LEPŠÍ

Copyright © Vladimír Koubenec, 2019

© Grada Publishing, a. s., 2019

Odpovědná redaktorka Daniela Řezníčková

Obálka Lubomír Vlk

Grafická úprava a sazba Roman Křivánek, Art007

Fotografie archiv autora

Vydala Grada Publishing, a. s., v Praze roku 2019 jako svou 7340. publikaci

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod

Grada Publishing, a. s.,

U Průhonu 22, Praha 7

ISBN 978-80-271-1106-0 (ePub)

ISBN 978-80-271-1105-3 (pdf)

ISBN 978-80-247-2129-3 (print)

Tato kniha je fikce. Jména, postavy, podniky, organizace, místa a události jiné než běžně známé jsou buď produktem autorovy fantazie, nebo jsou použity fiktivně. Jakákoliv podobnost se skutečnými osobami, živými či mrtvými, událostmi nebo místy je zcela náhodná.

EXPOZICE

„Táhni, holoto! Příští tejdén? Na to rovnou zapomeň! Je plno sli-máků! Těch velkejch, španělskejch! Ty zmutovaný bestie žerou jak protržený. Ředkvičky, kedlubny, salát! Po tom jdou nejvíc. A taky po kapustě. Kdybych tady pár dní nebyl, všechno sežerou. Všecko! Teď ty zmetky zrovna sbírám. Každý den jich mám nejmíň třílit-rovku od okurek. Jestli se nudíš, můžeš mi přijet pomoct,“ ozývalo chraptavě koncem května 2015 z mojí staré nokie. Emotivní hlas patřil důchodci Karlovi, kterého jsem právě pozval na několika-denní výlet.

Tím, že Karel hned zkraje řekl ‚táhni holoto‘, legendární odmít-nutí, které nám kdysi uštedřily nějaké holčiny, jimž jsme nabízeli svoji společnost, a my ho spolu dodnes rituálně parodujeme, jsem usoudil, že situace nemusí být až tak nezvratná, jak se podle ná-sledných Karlových slov mohlo jevit.

Byl jsem pevně rozhodnut ho pro cestu získat, stejně jako další dva přátelé, Daniela a Mirka. Všichni se známe zhruba od patnácti šestnácti let a od té doby trvá i naše zvláštní pospolitost, jejíž in-tenzita byla ovlivněná pouze emigrací těch dvou.

S Karlem jsme se seznámili na vodáckém táboře, a jelikož jsme se nejen neutopili, ale díky špatně změřeným závodním tratím, kdy jsme si jako posádka dvakrát vylosovali tu nejkratší, jsme do-konce vyhráli tábornické závody. S poznatkem, že jsme děti štěs-

těny, pročež by byla škoda, abychom se nadále nestýkali, počalo naše celoživotní přátelství. Tehdy jsme ovšem netušili, že štěstěna je těžce promiskuitní.

Karlovi kvůli jeho původu z Domažlic říkám obvykle Kozina nebo Lomikar, případně Lomikarel. Podle situace. Karel, který mě většinou nazývá Ládinem, mě od doby známosti toho jména častuje i Binládinem jakožto protiváhou k Lomikarovi.

Jenomže zatímco můj přítel se svojí podsaditou sedláckou postavou a obličejem s vysedlými lícními kostmi skutečně trochu vypadá jako Jan Sladký, řečený Kozina v představách našich obrozenců, je těžké si představit větší typový protiklad než bin Ládin a já.

„Hele, Lomikar, máš tam vodu na zalejvání?“ říkám do telefonu.

„Stojím u ní, proč?“

„Tak si s ní zalej hlavu, vydejchej se a zkus to ještě jednou. Určitě přijdeš na lepší odpověď.“

„Hele, Binládin, ty si už nepamatuješ to čínský přísloví, že ne?“ říká Karel a hned cituje: „Chceš-li být šťasten jeden den, opij se. Chceš-li být šťasten jeden rok, ožeň se. Chceš-li být šťasten celý život, založ si zahradu. Tak je to, milej zlatej, založil jsem si zahradu.“

„Jenomže staří Čiňani nebyli hlupáci jako ty. Pro ně založit si zahradu neznamenal plahočit se na ní každý den jako soumar, jak to děláš ty, bez dalších radostí, například bez té radosti na jeden den, na rok. Bez ženský, kamarádů. Ty natvrdelej, doslovnej osle, oni tu zahradu považovali za, řekněme, estetickou, odpočinkově meditativní záležitost. Určitě neměli na mysli nedělat nic jiného, než se na té zahradě denně pachtit při jejím odplžování kvůli maximálnímu výnosu karfiólu. Ty si tu zahradu neužíváš. Ty jí otročíš. Chápeš ten rozdíl?“

„Ty tomu, starouši, říkáš otročení, ale ta zahrada mě uklidňuje. Chápeš ten rozdíl?“

„Tak jo, Lomikar. Až tě ta zahrada po tomhle tvým radostným životě uklidní definitivně, co budeš chtít vysadit na tvůj rov z černozemní prsti? Modrej paličák?!“ zeptal jsem se, abych ho našťval.

„Ty jsi vůl, zase z toho děláš frašku!“ řekl našťvaně. „A proč, sakra, chceš ject hned příští tejden? To nemůže počkat, až budou mít ty slizáci po sezóně?“

„Až budou mít slizáci po sezóně, tak my po ní můžeme mít taky. A o prázdninách bude všude plno dětiček a žádnej klid. A pak bude houbová sezóna, tak bys zase skuhral, že musíš na houby, abys měl nasušeno, zavařeno, naloženo. Znáš se přece. Nikdy není vhodná doba. Však pomni: Kdo, když ne my, kdy, když ne teď?! Vždyť víš, jak je to s Danem. A začátkem června má bejt podle předpovědí hezky.“

„Pche!“ reagoval posměšně Karel. „Když se jednou někdo ptal ženy děda Vševeda, čemu se děd tak směje, že se až za břicho popadá, dozvěděl se, že právě slyšel předpověď počasí.“

„A já o tý cestě chci napsat. Pracovní název zatím mám Tři duchodci v SUV, o čtvrtém ani nemluvě.“

„Hmm, to začínáš dobře... Pajcnutým Jeromem.“

„Pajcnutý tomu říkají hlupáci, kteří nemají ponětí, že se jedná o parafrázi. Ale jestli mě našťveš, tak budeš ten čtvrtěj.“

„Jako místo toho psa?! Bravo, Binládin! Tak už i citový vydírání! A zrovna kamaráda, kterej si letos přidělal čtyři nové záhony a zkouší tam i luštěniny. A taky mám prvně zasazený dýně hokkaido... do do hajzlu!“ ozvalo se ještě hystericky z telefonu. Pak v přístroji podivně zaharašilo, operátor oznámil, že volaný účastník je nedostupný a doporučil mi zavolat později.

Karel je složitá osobnost. Trochu náladový a ochotný pohádat se a vsadit o sebevětší pitomost. Jeho hnědé oči umí být stejně hravě jiskřivé jako nepříjemně pichlavé. Přes svou zaťatost však

zcela nezákladný. Jeho houževnatost mu dovolila už jako čtyřicetiletému vystudovat práva a udělat si doktorát. Puntičkář se snahou podrobně naplánovat i zametení zahradní cestičky a detailista, který i krajíc chleba musí mít pečlivě namazaný rovnoměrně po celé ploše. Další znaky: pedantství, hypochondrie, umělecké sklony, výřečnost, nerozhodnost, pesimismus. Dobrého přítele z něj dělá spolehlivost, smysl pro humor, organizační schopnost i snaha o používání obyčejného selského rozumu. Ten se ostatně k jeho vizáži i hodí.

Před svým odchodem do důchodu pracoval Karel jako právník velké nadnárodní společnosti, předtím..., ale k tomu se v průběhu vyprávění dostaneme, a pokud ne, tak se ukáže, že to není důležité.

Ve svém středním věku se Karel nějaký čas pokoušel proniknout do tajů zen buddhismu, ale rozčilovalo ho, že se při jeho praktické aplikaci nemá rozčilovat a naopak brát věci v poklidu, tak, jak jsou. A jelikož rozčilování je jeho bytostnou součástí a přísné soudy mu přinášejí hluboké uspokojení, rezignoval na východní filozofii a zůstal sám sebou. Tím ovšem svým způsobem myšlenku zenu paradoxně naplnil. A to tím spíše, že zen je filozofie (i) na paradoxech postavená. V jedné sútře, neboli buddhistickém aforismu, je dokonce uvedeno, že dosáhnout probuzení se rovná nedosáhnout vlastně ničeho. A to je přesně Karlův přístup.☺ Takové nějaké vyřešení kóanu jeho neřešením. Jím prožívaná a vyjadřovaná nespokojenost je totiž u něj i jakýmsi druhem nirvány, v níž mizí veškerý protivný dualismus a člověk splyne s bezrozpornou všeobsahující skutečností a univerzální pravdou. Tu pak s převahou osvícence nám neprozřevším sarkasticky ordinuje.

Karel je také fanatickým houbařem. S přibývajícími lety začal ještě trpět obsedantní představou, že rybaření je to, co mu v životě chybí

ke štěstí. Ale jelikož prý jeho vnitřní hlas zanikal ve vřavě velkoměsta, nemohl dlouho zjistit, co u něj způsobuje pocit nenaplněnosti a marnosti, a místo plnohodnotného života se mu dostává pouhého živoření. On tak všechno pochopil teprve k stáru, kdy už žádné vřavy nevyhledává.

A protože ke svému záměru potřeboval krajinu, která oplývá lesy, vodou i rovinou výhodnou pro pohyb na bicyklu, zakoupil si na stará kolena byt v Třeboni a odstěhoval se tam.

Odstěhoval se i přes moje varování, že jako důchodcovská náplava z Prahy mezi domorodce nezapadne a bude tam jako památný kůl v plotě. Karel však na moje prognózy nedbal a svou komunikativností jim nedal možnost naplnění.

Naproti tomu rybám byla Karlova komunikativnost ukradená a jím servírované návnady také. Místo aby svůj život končily na jeho háčcích, ověšených obmyslnými návnadami, a poté se nechaly různě chutně kulinářsky připravit, Karla víceméně ignorovaly. Sem tam sice chytil nějakou dezorientovanou čudlu, ale v poměru k prosezeným hodinám u vody a počtu hmyzích bodnutí to byla efektivita veskrze truchlivá. Karel tak při své vrozené aktivitě zanedlouho pochopil, že svůj vnitřní hlas slyšel zkresleně. Rybaření není nic pro něj, neb je určeno pouze pro nevzrušivé jedince melancholického ražení. Jen ti totiž dokážou se stoickým klidem přihlížet, jak soused tahá na své mizerné vybavení jeden parádní kousek za druhým, zatímco on, majitel špičkového rybářského nádobíčka, je rybám pro posměch.

A tak, když jednou zase znechuceně odcházel od vody s prázdnou, na rozdíl od poblíž lovicího kolegy, který měl podobný počet ryb jako Karel svědivých pupenců, ještě cestou domů si podal v místním tisku inzerát a svou rybářskou výzbroj zn. Shakespeare pro-

dal. V tom okamžiku prý u něj došlo k jistému druhu satori a on pochopil, že hlas ho nenabádal k rybaření, nýbrž k zahrádkaření, které poskytuje pocit sepětí s matkou Gaiou a záruku odměny za vydanou námahu. Tím si zároveň potvrdil, že zemědělská společnost je vyšší společenské stadium než společnost lovců.

V době svého přerodu na vyšší civilizační úroveň se Karel zároveň seznámil s řadou místních a potřebným začal vypomáhat různými právními radami. Protože si až na výjimky neřikal o peníze, dostával za ně obvykle nějaké naturálie, jako slivovici, med, drůbež, uzené, lesní plody apod. A někdy také čerstvě ulovené ryby.

Jednou, když nám s Mirečkem naservíroval steaky ze sumce, prohlásil, že je dostal za radu, co dělat při chycení při chytání na černo. Na náš dotaz, co tazateli poradil, jsme se dozvěděli, že dotyčnému řekl jen to, že může být v klidu. Zákon totiž jde, jak je u nás zvykem, lotrům, tedy i pytlákům, na ruku. K provinění nestačí jako dříve sedět bez rybářského lístku s udicí u vody, ale provinilec musí být zadržen přímo při vytahování ryby z vody. Navíc škoda musí přesáhnout pět tisíc. Což je další nesmysl, protože to by znamenalo chytit aspoň deset pětikilových kaprů nebo tři dvoukilové štiky. V případě menšího množství se jedná jen o přestupek. A pokud nemá ve vezírku další ryby, dá se leccos i ukecat. Pytlák si tudíž nemusí dělat velké starosti.

Daniel, reklamní grafik a druhý důchodce, jemuž jsem se dovolal, byl v současnosti sběratel všemožných funkcí a titulů v organizacích českých, německých, židovských a jejich všemožných kombinacích. To jest třeba německých Židů v Čechách, českých Židů v Německu, německé menšiny v Praze a mnoha dalších podivných organizací. Všude byl jako ryba ve vodě, využívaje svého desetiletého exilu v Německu. Tykal si i s předsedou Sudetoněmeckého Landsmans-

chaftu a přátelil se s rakouským atašé v Česku. ... Byl jsem svědkem i toho, jak se k němu v restaurantu Konírna na Maltézském náměstí přátelsky hlásil spisovatel Jiří Gruša, tehdejší prezident mezinárodního centra PEN klubu a velvyslanec v Rakousku a Německu.

Od Danielových šestnácti let, tedy od doby, co ho znám, chodí vždy v saku s košilí a kravatou. Jednou z mála výjimek byla chmelová brigáda, kde naše dvě střední školy sdílely stejnou ubytovnu. Tam jsme s Danem záhy zjistili, že bychom v budoucnu mohli spolupracovat. Dan bude malířem, já spisovatelem, tak by mi mohl kongeniálně ilustrovat moje dokonalé příběhy. Bylo velice snadné se sblížit při rozvíjení našich úspěšných budoucích projektů a balení holek. To jistým způsobem trvá dodnes, i když už nejde o úspěšné projekty, natož o balení, ale o úspěšné přežití, posléze případně přebalení.

Je-li na sako horko, nosí Dan aspoň košili s kravatou. Je-li vedro, nosí tričko. Tričko má zásadně límeček, stejně jako jeho kalhoty puky. Bradka a hranaté brýle s černými obroučkami dotvářejí jeho intelektuálský vzhled. Přidáme-li k tomu extrovertní povahu a vtipnou asertivnost, byl Daniel často roztomilej až na zabití, ale víceméně předurčen k úspěchu. To, že nakonec ničeho zvláštního nedosáhl, je důsledkem velkého rozptylu jeho zaměření a odmítnutím i normálně neodmítnutelných nabídek, kterými v emigraci z nepochopitelných důvodů, dnes i pro něj samotného, opovrhl. Pokud si pamatuji, odmítl třeba nabídku fešné vdovy, aby s ní vedl její fabriku na keramiku, nebo nabídku německé FDP, že ho dostanou do bundestagu, kde by jako poslanec měl na starosti menšiny, či návrh světoznámé výtvarnice, která mu pomáhala s organizováním výstavy jeho obrazů, na bližší spolupráci...

Dan nikdy v životě nesportoval a myslím, že ho nikdo dokonce ani neviděl při rychlejším pohybu. Výjimkou jsou okamžiky, kdy

se spálí při vaření. A pak ta jedna situace se sardinkami v Jugoslávii v roce 1967, na kterou ještě přijde řeč.

Dan měl a stále má příjemně souměrný trup, podobající se vejci. Dokonce i jeho konzistence a barva jsou totožné s oloupaným vejcem na hniličku. Při silnějším zatlačení, nejlépe špičkou ukazováčku, se jeho pokožka v pase pěkně elasticky prohne a po uvolnění dotyku se s dvojitým zavlněním vrátí zpět a jeho tělo tak opět získá tvar dokonalé vejcoidní souměrnosti. Tento proces však Dan těžce nesnáší, a tudíž je třeba ho dělat v nestřeženém okamžiku, např. když si svlečený do půl těla pečlivě vybírá košili ze šatníku.

Daniel měl odjakživa jakési zvláštní charisma, kterým často dokázal uhranout i jedince pohříchu pragmatické. Toho se dalo za bolševika znamenitě využívat zejména v době trvalého nedostatku žádaného zboží, které za standardních okolností bylo určeno toliko známým prodejce, výměnou za jinou nedostatkovou protislužbu. Klasickou ukázkou Danových záhadných schopností byl například někdy v polovině sedmdesátých let jeho nákup ve stánku s občerstvením na cestě ke Karlštejnu.

Z tohoto stánku odcházeli prohlídkou hradu vysílení návštěvníci, ať chtěli cokoliv, maximálně s jakousi přepálenou uzenkou s okoralým chlebem a vodou naředěnou hořčicí. K pití byla jedinečně teplá, načervenalá tekutina, kterou stánkař nazýval limonádou. Dítě pak mohlo ještě dostat polorozteklé nerozbalitelné lízátko.

Daniel vyčkal, až se v okolí stánku uvolnilo, s ležérní noblesou přistoupil k pultíku a pravil: „Prosil bych tresčí játra.“

„Samozřejmě,“ zněla stánkařova odpověď. „Kolikpak byste jich chtěl?“

„No řekněme šest kousků,“ odvětil Dan a v tu ránu se před ním objevilo šest výsostně nesehnatelných plochých plechovek. „A k tomu mi dejte, prosím pěkně, dvě čabajky a karton tvrdých spart.“ A pro-

dejce jako zhyponoptizovaný řekl: „Okamžiček,“ a vzápětí vytáhl požadované, další absolutně nedostatkové zboží, které položil před Dana. „No a teď snad už jen tři lahvičky Bohemia sektu, šéfe.“

„Promiňte, pane, je mi líto,“ omlouval se kajicně stánkař, „ale mám jen poslední dvě. Tady jsou. Víc opravdu nemůžu sloužit. A dám vám všechno, jestli dovolíte, do igelitky od marlborek, nikdo to nemusí vidět. Jo a ode mne to nemáte,“ dodal nakonec a spiklenecky na Dana, potažmo na Karla a na mě, kteří jsme této zhola nepravděpodobné transakci přihlíželi, mrkl. Lahůdkami jsme následně vylepšili nějaký mejdan i naši reputaci.

Další příklad Danových pozoruhodných schopností mi vyprávěl Karel, který Dana vzal na motocyklové závody 300 zataček Gustava Havla, kde byl jako technik s televizním přenosovým vozem.

V průběhu tréninku se tam v jedné z těch zataček stala nějaká nehoda kvůli nedisciplinovanému zvědavci. Proto bylo od té doby všem bez výjimky včetně novinářů s akreditacemi opravňujícími je snad i ke svezení na tandemu zakázáno opuštění tribuny a přístup jak na startovní plochu, tak i do depa. Jediný, kdo se mezi závodníky mohl bez omezení pohybovat, byl indiferentní civilista Daniel, jehož přítomnost pořadatelé nepochopitelně tolerovali. A civilista Daniel pak zoufajícím si novinářům předával informace, co důležitého se kde děje. Že jedenácka má problémy s řazením, čtyřadvacítka se málem poprala s osmičkou kvůli nějaké schválnosti při příjezdu do depa, že u Kawasaki právě skončil hlavní mechanik Sasaki, a tak podobně.

Od věku asi pětadvaceti let se Danovým koníčkem stalo ženění a následné rozvádění. Takto posléze stihl obšťastnit spravedlivě tři Češky a tři Němky.

Svoje první manželství uzavřel s vysokoškolačkou Blankou, kterou potkal v tramvaji, když dělala prázdninovou brigádu jako

průvodčí. Za pár měsíců se vzali a Dan se s ní odstěhoval do Buštěhradu u Kladna, kde si nějak zaopatřil družstevní byt v pane-láku. Tam nám také s Karlem při pohledu na dýmající kladenské haldy demonstrativně předvedl, jak zdravé mimopražské prostředí je. A jako tehdejší silný kuřák dvakrát zakašlal. Jednou příšerně chrchlavě pražsky a podruhé decentně echm echm buštěhradsky.

Blanka studovala a Dan svou ženu živil, šatil a platil jí i všemožné školní aktivity. A jelikož se mnou pravidelně a podrobně rozebíral všechny svoje vztahové problémy, jednoho dne za mnou přišel a sdělil mi, že se Blanka po kurzu jízdy na vodních lyžích začala chovat divně.

„Já ti mám pocit, že má nějaké zaječí úmysly,“ pravil otráveně. „Je taková otažitá a tak nějak zvláště se usmívá. Co myslíš, že mám dělat?“

„Já bych si s ní na tvém místě v první řadě promluvil. Pak se uvidí,“ řekl jsem.

Chvilí jsme ještě situaci rozebírali a Dan pak uzavřel rozhovor s tím, že pro všechny případy schová cennosti do pokladničky, aby se k nim Blanka nemohla dostat, kdyby něco.

Za několik dní mi zavolal a ze sluchátka zněl jeho silně rozrušený hlas, ze kterého číselo vrcholné rozhořčení: „Ta mrcha hnusná! Spakovala se, zdrhla a vzala si celou pokladničku s sebou! Bylo tam všechno! Všechno, co jsem chtěl, aby si nemohla odnést! Prachy, valuty, šperky! Já blbec! Já vůl! No hlavně, že mám klíčky pořád u sebe! Takže teď si ji najdu ve škole a tam tu svini na místě zabiji!“ soptil odhodlaně.

Z Danova popisu svých emocí, ukončených spisovným výrazem, se však dalo usoudit, že Blance žádné nebezpečí nehrozí. Peníze a cennosti Dan nějak oželel, s nezabitou Blankou se poměrně v poklidu rozvedl a zahájil tak svoji rozvodovou anabázi.